

UM, del regionalisme al nacionalisme

L'octubre de 1982, l'aleshores president de la Unión de Centro Democrático (UCD) de Balears, Jeroni Albertí, anunciava la seva sortida del partit d'Adolfo Suárez per fundar un partit mallorquí i regionalista, Unió Mallorquina.

La UCD, des del Congrés de Palma poc després de la dimissió d'Adolfo Suárez el 1981, entrà en situació de crisi terminal. El president de la formació centrista a Balears, i també president del Consell General Interinsular, ens pre-autonòmic, Jeroni Albertí, intentà que Madrid li donàs el vist-i-plau per crear una organització centrista autònoma federada a la UCD estatal. Però la central no ho va acceptar. Aleshores, Albertí començà a pensar en la possibilitat de crear un partit nou, una formació arrelada a Mallorca, de caràcter liberal i regionalista. El 25 de setembre Jeroni Albertí, l'home que havia estat president de l'Assemblea de Parlamentaris i era president del Consell Insular de Mallorca, president del Consell General Interinsular i president d'UCD-Balears, renunciava a tots els càrrecs i sortia d'UCD per iniciar aquesta nova aventura política.

Jeroni Albertí, en una retrospectiva de l'any 1984. La primera legislatura fou molt moguda i per dues vegades (1984 i 1985) UM tingué la possibilitat de treure AP del govern. Però la decisió de no fer-ho, va llastar políticament i electoralment el partit durant molts anys.

El dia 31 —deixà passar les eleccions generals del 28 d'octubre— Albertí presentava en conferència de premsa la nova formació. Es deia Unió Mallorquina i es definia com

un partit "regionalista i de centre".

Després de retirar-se de l'activitat política el 1991, Albertí reconeixia en una entrevista que, per ventura, havia estat un error haver dimisit tots els càrrecs, perquè hagués estat més fàcil des del poder, "però ho tornaria fer". Acostumat des dels inicis polítics a gaudir de

poder, el veterà polític s'enfrontava a una aventura desconeguda.

Aconseguí en pocs mesos bastir una opció prou arrelada com per obtenir 5 diputats en les primeres eleccions autonòmiques, en maig de 1983. Una relativa sorpresa que li permeté tenir la clau de la governabilitat, enmig d'una situació

ARXIU

d'empat tècnic: AP aconseguia 21 diputats, els mateixos que el PSOE, i el PSM, 4. Hi hagué converses entre uns i altres, però finalment, Albertí i UM decidiren pactar amb la dreta, i convertir així Gabriel Cañellas en el primer president de Balears. Aquella decisió pesa encara sobre el fundador d'UM, qui ha reconegut en diverses ocasions que s'equivocà, tot i que va ser una decisió presa perquè considerava que el seu electorat era més aviat conservador i perquè no tingué més opció, davant la forta pressió del financer Carlos March, en el despatx del qual, a Madrid, se signà el pacte entre Cañellas i Albertí.

La primera legislatura fou molt moguda i per dues vegades (1984 i 1985) UM tingué la possibilitat de treure AP del govern.

Novament, però, pressions extra-parlamentàries l'obligaren a mantenir el suport a Canellas. A poc a poc –sobretot a causa de l'ordenació del territori i la defensa de la llengua– les divergències entre Albertí i el president Canellas es van fer cada cop més amples, fins arribar a una deteriorada relació personal i política.

Després de les eleccions de 1987, UM (amb 4 diputats i forçada per una situació interna on el grup favorable a una relació estreta amb els conservadors era cada cop més actiu) ajuda novament el PP a formar govern. Albertí, fruit del pacte, és elegit president del Parlament. Però les relacions entre els socis cada cop són pitjors. En el congrés d'UM de 1988, el PP intenta dinamitar els regionalistes. Albertí tenia el projecte d'ampliar territorialment el partit a Menorca i Eivissa, amb la intenció de convertir UM en una opció per supplantar, o almenys erosionar ferm, el PP. El govern i el partit conservador utilitzen espies per rebentar el congrés. I ho aconsegueixen. Albertí perd la votació que havia sobre l'ampliació del partit i anuncia que no es presenta a la reelecció. Des d'aleshores l'allunyament del partit que fundà és cada cop més evident. Acaba la legislatura amb un Albertí deslligat d'UM i dedicat en exclusiva a la tasca institucional de president del Parlament. A les eleccions del 1991, Albertí ja ni tan sols milita. UM, per la seva part, fa un pacte pre-electoral amb el PP, que molts observadors interpretaren com el pas previ a la desaparició pràctica, una vegada fagocitada pels conservadors.

Arriba M. Antònia Munar. Just després de les eleccions, però, la Conselleria de Cultura, controlada per UM, intensifica els actes de "distanciament". Maria Antònia Munar n'és la consellera i el desig d'autoafirmació arriba a imposar un logotip de la Conselleria diferent a la resta de la imatge corporativa del govern. Només era el símbol d'un allunyament absolut de Munar amb Canellas. Medi Ambient i Cultura provocaven frecs continus. A Canellas, l'irrita-

va sobremanera la pretensió de Munar, elegida presidenta d'UM el 23 d'abril de 1992, d'incrementar la personalitat d'UM i diferenciar-lo del PP.

El distanciament provoca que el setembre de 1992, Canellas destitueixi Munar del govern. És el trencament total. La primavera de

**Unió Mallorquina
ha tengut la sort
de ser la clau
de les majories
de la darrera
legislatura,
i l'habilitat de
saber-ho aprofitar.**

1993, Munar aconsegueix unir dos petits partits de centre (Unió Independent de Mallorca, amb un diputat, i Convergència de Balears, sense representació parlamentària) i UM en un nou projecte: és la refundació d'UM que a partir d'aleshores assumeix el nacionalisme de centre com a marca de la casa.

Fins a les eleccions de 1995, el partit de Munar veu com la pressió del PP s'intensifica: li fugen regidors, un conseller... als quals sempre respon Munar agraint a Canellas que li "faci neteja" del partit.

El resultat electoral era una incògnita, atesa la situació de fe-

blesa del partit. UM obté 2 diputats. Molt pocs sobre els 33 que tria Mallorca i encara molt menys sobre els 59 que componen el Parlament balear. Però els resultats a Mallorca, amb un empat entre el PP i el bloc d'esquerres (PSOE, PSM, EU), permet els nacionalistes de centre tenir la clau del Consell mallorquí. Les ganes de l'esquerra de desallotjar el PP del Consell fan que s'avenguin a acceptar la condició bàsica que imposa Munar per a un acord: que UM tenguí la presidència.

Així, el juliol de 1995, Munar era investida presidenta del Consell Insular de Mallorca amb els vots favorables del PSOE, PSM i EU. Amb la impressionant plataforma pública que li ha donat l'esquerra, UM aprofita per llaurar-se el futur: ha ampliat la presència en molts municipis mallorquins i, sense cap mena de dubtes, té una presència pública i mediàtica infinitament superior del que seria normal en un partit amb només dos diputats. Hi ha qui considera que ha estat amb habilitat, uns altres que per sort, però, així i tot, Munar ha aconseguit el que s'havia fixat com a objectiu: rescatar UM de les mans del PP i convertir-lo en un partit que, almenys fins ara, ha estat clau per a la governabilitat. També serà imprescindible el 1999 per formar el Govern Balear i el Consell Insular de Mallorca? Aquest és, per a molts observadors, l'objecte del desig d'UM i de Maria Antònia Munar.

Imatge del VII Congrés d'Unió Mallorquina. Maria Antònia Munar –en la foto, parlant amb uns delegats del seu partit– ha aconseguit el que s'havia fixat com a objectiu: rescatar UM de les mans del PP i convertir-lo en un partit que, almenys fins ara, ha estat clau per a la governabilitat.

Miquel Payeras